

Raimon Novell

ΤΟ ΜΑΡΙΑΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΦΟΣ

Η ΜΑΡΙΑΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

1.- ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΧΑΡΙΣΜΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΦΟΣ

Ερωτήσεις για τη φύση του Μαριανού εκπαιδευτικού ύφους θα ήταν οι εξής: τι κάνουν οι Μαριανοί εκπαιδευτές, τι έκαναν στο παρελθόν και τι θα κάνουν στο μέλλον; Ο όρος «ύφος» πρέπει να κατανοηθεί εδώ ως ο τρόπος να ζεις, να ενεργείς και να απαντάς· πρέπει επομένως να αντιμετωπίζεται σαν ένας τρόπος να είσαι και να βρίσκεσαι εκεί. Το να θέτεις ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο να πράττεις, να ενεργείς και να απαντάς, ισοδυναμεί, επομένως, από τη μια, με το να αναφέρεσαι στο χαρακτήρα και στα χαρακτηριστικά της ταυτότητας οποιουδήποτε Μαριανού Εκπαιδευτικού Έργου· από την άλλη και εξ αρχής, δηλώνουμε ήδη την προτεραιότητα της πράξης έναντι άλλων προσεγγίσεων μάλλον θεωρητικών. Ο τρόπος του ενεργείν και ειδικότερα η εφαρμογή της Μαριανής απάντησης, όλα αυτά έχουν να κάνουν με το παράδειγμα που έδωσε ο Μαρκελλίνος ενός **χριστιανισμού πολύ πρακτικού και συγκεκριμένου**¹. Υπάρχουν γεγονότα που γίνονται έλευση μιας νέας αρχής· το «περιστατικό Montagne», για παράδειγμα, είχε αποφασιστικό αντίκτυπο στον Ιδρυτή μας και οδήγησε σε αυτό που αργότερα θεωρήθηκε ως η Μαριανή αποστολή. Η άγνοια του νεαρού Montagne και ο θάνατός του υπήρξαν ο καταλύτης μιας αποστολής, την οποία ο Μαρκελλίνος μετέτρεψε σε μια διαρκή πρόκληση: **να γνωρίσουν και να αγαπήσουν τον Ιησού Χριστό**, ιδιαίτερα οι νέοι. Αυτή η αποστολική αποστολή έγινε αμέσως παιδαγωγική, διότι το κήρυγμα του Ευαγγελίου θα γινόταν μέσα από εκπαιδευτική οπτική. Πρέπει συγχρόνως να μελετήσουμε το χάρισμα του Ιδρυτή, να δούμε πώς το ιδιαίτερό του χάρισμα, που υπήρξε μοναδική πνευματική δωρεά, φθάνει, με το πέρασμα του χρόνου, να προβάλλει ως **το χάρισμα του Τάγματος**. Ο Μαρκελλίνος ανακάλυψε ένα νέο τρόπο βίωσης του Ευαγγελίου σαν απάντηση στις πνευματικές και κοινωνικές ανάγκες των νέων σε μια εποχή βαθιάς κρίσης.

Αυτή η χαρισματική ανταπόκριση κληρονομήθηκε και επικαιροποιήθηκε από διαδοχικές γενιές Μαριανών, δεκτικών και ευαίσθητων απέναντι στις ανάγκες των πιο στερημένων νέων. Γι' αυτό θα μπορούσαμε να πούμε ότι, αν η αποστολή έχει αναμφίβολα ένα χαρακτήρα μάλλον στατικό, ο σκοπός της ίδρυσης του Τάγματος και οι στόχοι τέθηκαν στην αρχή αλλά κατέστησαν διαχρονικοί. Αντίθετα, το χάρισμα μπορεί να έχει ένα χαρακτήρα πιο δυναμικό λόγω του ότι ενεργοποιείται σε κάθε εκπαιδευτή και στο σύνολο των προσώπων που αποκαλούμε εκπαιδευτική και πνευματική κοινότητα σε κοινή αποστολή², η οποία, χωρίς να χάνει την ταυτότητά της, ποίκιλλε στις διάφορες ιστορικές περιόδους. Στην πορεία, με την αποδοχή της αποστολής, οι Μαριανοί της εποχής μας, ως μαθητές του Champagnat που μετέχουν στην παράδοσή του και ζουν τη δική τους προσωπική κλήση ανάλογα με τις διαφορετικές προσκλήσεις³, ζουν μέσα και για την αποστολή και βοηθούν τους νέους στην πνευματική και ηθική τους ανάπτυξη. Αυτό το επιδιώκουν μέσα από μια **ολοκληρωμένη μόρφωση του προσώπου**, προκειμένου να γίνουν άνθρωποι ηθικοί, αξιοπρεπείς και γεμάτοι ελπίδα, με αίσθημα ευθύνης για την αλλαγή του κόσμου. Ακολουθώντας μια παράδοση και συνεχίζοντας

¹ Sammon, Seán D. F. El "cristianismo práctico" de Marcelino Champagnat, a <http://www.champagnat.org/510.php?a=4a&id=2648>

² Arbués, Benito Gmà. (1999). *Missió educativa marista. Un projecte per avui*. CG Roma. Για την έννοια της «Μαριανής πνευματικότητας», Lanfrey, André (2003), *Essai sur les origines de la spiritualité*. Cahiers Maristes, 19, FMS. 19-52. Όσο για την εξέλιξη της σχέσης των εννοιών «Μαριανή κοινότητα» και «Μαριανή πνευματικότητα», Green, Michael (2014). *La educación Marista desde 1993: Su vitalidad y su potencial para la creación de una nueva realidad*. Editora Universitaria Champagnat-PUCPR.

³ Institut des Frères Maristes (2007). *L'Eau du rocher, Spiritualité Mariste qui jaillit de la tradition de Marcellin Champagnat*. CG Rome, p. 32.

την , αντιμετωπίζουμε με τη σειρά μας την πρόκληση να ανταποκριθούμε και να αποδεχθούμε την ευθύνη της κληρονομιάς του **Champagnat** και να δούμε τι σημαίνει να τη βιώνουμε σήμερα, στον 21^ο αιώνα⁴.

Η κατανόηση του τι σημαίνει η συμμετοχή στη Μαριανή εκπαιδευτική παράδοση επιβάλλει μια **τριπλή θέαση της παράδοσης**. Αυτό που κάνει ο Μαριανός εκπαιδευτικός σήμερα αποτελεί μέρος –κατά πρώτον – μιας χιλιετούς χριστιανικής θεολογικής παράδοσης και κατά δεύτερον ενός εκπαιδευτικού χριστιανικού ρεύματος που ο Champagnat θέλει να αγκαλιάσει. Πράγματι, ο Μαρκελλίνος σκέφθηκε ότι ήταν πολύ πρόσφορο να παρουσιαστεί στην κοινωνία σαν κάποιος που ακολουθεί τη σταθερή παράδοση των Αδελφών των Χριστιανικών Σχολείων⁵, σε σημείο που ενδιαφερόταν συχνά να τους μοιάσει όσο το δυνατόν περισσότερο, διότι θεωρούνταν ως ένα πρότυπο προστασίας και συναγωνισμού. Και τέλος, η συμμετοχή σε μια Μαριανή παράδοση διακοσίων χρόνων, πλούσια από την ιδιαιτερότητά της και τον ξεχωριστό της χαρακτήρα, τα οποία δεν προέρχονται αποκλειστικά από την αρχή τους, αλλά από τη βίωση της ιστορίας του Τάγματος μέσα από τη συσσώρευση εμπειριών και αξιών που περνούν από γενιά σε γενιά.

Αυτή η τριπλή παράδοση, που επικαιροποιείται στο καθημερινό έργο του Μαριανού εκπαιδευτικού, αποτελεί μια πραγματικότητα κεφαλαιώδη και αναπόφευκτη για να καταλάβουμε το Μαριανό παιδαγωγικό ύφος. Αποτελεί μια θεμελιώδη άποψη που καθιστά εφικτό το ηθικό και πνευματικό έργο του εκπαιδευτικού. Με βάση την τριπλή παράδοση - στο πλαίσιο της Μαριανής παράδοσης που αγκαλιάζει τις δύο άλλες – γίνεται πολύ πιο εύκολο να καταλάβουμε τη νομιμοποίηση μιας ηθικής εκπαίδευσης. Φαίνεται λογικό να δεχθούμε ότι το ηθικό ύφος πρέπει να αποτελεί μέρος μιας πνευματικής κουλτούρας και να είναι ενταγμένο σε αυτήν. Με αυτό το νόημα, η ακρόαση μπορεί να έχει σημασία, καθώς αποτελεί μέρος ενός πλαισίου καλά θεμελιωμένων ηθικών θεσμών, οι οποίοι νομιμοποιούν και δίνουν κατευθύνσεις και σταθερότητα στις γνώσεις και στο βίωμα των παιδιών και των νέων στην προσωπική τους ανάπτυξη.

2.- ΕΝΝΟΙΕΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΙΑΝΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΦΟΥΣ

Η αποστολή και το χάρισμα, ενταγμένα στη Μαριανή παράδοση, έχουν διαμορφώσει ένα συναφές σύνολο αξιών και στάσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να παρουσιασθούν ως το Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος:

– **Εκπαιδευτικό ύφος επανευαγγελισμού, που εμπνέεται από το πρότυπο της Παναγίας και βασίζεται στην αγάπη και στην απλότητα:** Η Μαριανή εκπαίδευση εμπνέεται από την ιδιαίτερη ευαγγελική στάση της Παναγίας - αυτή αποτελεί το τέλειο πρότυπο για τον Μαριανό εκπαιδευτικό, όπως υπήρξε για τον Μαρκελλίνο. Η καθημερινή βίωση της εκπαίδευσης με τις αρετές της ταπεινότητας, της απλότητας, της γενναιοδωρίας, του σεβασμού, της διακριτικότητας, σπέρνοντας τους σπόρους της πίστης, της ελπίδας και της αγάπης. Η αγάπη που υποδέχεται και η απλότητα που αποτυπώνεται στην ποιότητα των προσωπικών σχέσεων, καθώς και στην παιδαγωγική πράξη. Απλότητα στην ευκολία της διάδρασης μέσω αυθεντικών σχέσεων. Ο Μαριανός εκπαιδευτικός πρέπει να έχει την ικανότητα να είναι κοντά στα παιδιά και στους νέους, με ειλικρίνεια και σεβασμό απέναντί τους, προσεγγίζοντάς τους με εγκαρδιότητα, αγάπη και απλότητα. Ο δάσκαλος που δεν μπορεί να αγαπάει τα παιδιά δεν είναι σε θέση να τα εκπαιδεύσει, πράγμα που σημαίνει ότι η εκπαίδευση είναι πράξη αγάπης, καθώς, ουσιαστικά, «η εκπαίδευση είναι κυρίως έργο της καρδιάς⁶ ». Αυτός ο τρόπος θεώρησης της εκπαίδευσης ως ανταπόκρισης στην πραγματικότητα των μαθητών μας συνδέεται στενά με άλλες έννοιες – κλειδιά του Μαριανού ύφους, όπως είναι η παρουσία, η στήριξη, και το εξατομικευμένο ενδιαφέρον.

⁴ Δείτε το μήνυμά του F. Emili Turú, <http://eureka.pucpr.br/edital/edital.php?method=listar&codMenu=138&novidades=1>

⁵ Δείτε Lanfrey, André (1999) *Marcellin Champagnat & Les Frères Maristes. Instituteurs congréganistes au XIXe siècle*. Éditions Don Bosco, Paris. p. 175.

⁶ *Guide des Écoles*, 2e partie, Chap. IX.

– **Ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό ύφος**⁷, με την ανάπτυξη όλων των διαστάσεων του προσώπου, που καθιστούν εφικτή τη γνωστική, κοινωνική και πνευματική του πρόοδο, λαμβάνοντας υπόψη τις συγκινησιακές και τις υπερβατικές διαδικασίες, καλλιεργώντας τις αξίες και ενισχύοντας τη σωματική άσκηση. Το Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος προτείνει μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση, βασισμένη στη χριστιανική άποψη για την προσωπική και ανθρώπινη ανάπτυξη⁸. Η Μαριανή εκπαιδευτική αποστολή, το Μαριανό παιδαγωγικό ύφος, μοιράζεται με την περίφημη Έκθεση Delors **μια αναγκαία ολιστική και ολοκληρωμένη θέαση της εκπαίδευσης**, που βασίζεται στη δια βίου μάθηση και στους τέσσερεις παιδαγωγικούς πυλώνες: **να μαθαίνεις να είσαι, να γνωρίζεις, να ενεργείς και να ζεις με τους άλλους**. Αυτό προϋποθέτει την **υπέρβαση της καθαρά λειτουργικής θέασης της εκπαίδευσης**, προκειμένου να την κατευθύνει προς την ανάπτυξη του προσώπου στη ολότητά του. Μπορούμε να βεβαιώσουμε ότι η διαδικασία στήριξης της προσωπικής ανάπτυξης των παιδιών και των νέων δεν είναι τίποτε άλλο από τη στήριξη της διαδικασίας να μάθουν να ενεργούν, να ζουν με τους άλλους, να είναι. Χωρίς να ξεχνάμε την επίπονη μόρφωση στους διάφορους γνωστικούς τομείς και στην επαγγελματική κατάρτιση των μαθητών, επιμένουμε την ίδια στιγμή στην ανάγκη να μην παραβλέπεται ποτέ η προοπτική μιας ανθρωπιστικής, αλληλέγγυας και ηθικής μόρφωσης.

– **Εκπαιδευτικό ύφος βασιζόμενο στην αρχή της παρουσίας**, τόσο στην «τυπική» όσο και στην «άτυπη» εκπαίδευση. Όλες οι έννοιες – κλειδιά που παρουσιάζουμε εδώ είναι ουσιαστικές, ωστόσο ορισμένες μετέχουν σε παρόμοιες εκπαιδευτικές παραδόσεις ή νοοτροπίες και πρέπει να εξετασθούν με βάση τη Μαριανή προοπτική για να γίνουν αντιληπτές οι ιδιαίτερες αποχρώσεις και η ποιότητά τους. Στην περίπτωση της «παρουσίας», βρισκόμαστε μπροστά σε έναν ακρογωνιαίο λίθο, πολύ ιδιαίτερο, ικανό να μας βοηθήσει να καταλάβουμε τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του Μαριανού εκπαιδευτικού ύφους⁹. Στην αρχή της «Μαριανής παρουσίας» συγκλίνουν, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, όλες οι άλλες ιδιαίτερες έννοιες του Μαριανού εκπαιδευτικού ύφους. Οι τρόποι άσκησης της εκπαίδευσης συγκεκριμενοποιούνται κυρίως μέσω **μιας χριστιανικής εκπαίδευσης που δίνει έμφαση στη σχέση, στο κοινοτικό πνεύμα και στο σεβασμό** και, το σπουδαιότερο για τους Μαριανούς, **που επιτελείται με την παρουσία και το παράδειγμα**. Είναι κάτι που της προσδίδει ένα μοναδικό χαρακτήρα και τη διακρίνει από τα άλλα εκπαιδευτικά ύφη. Συνεχίζοντας την παράθεση των επιχειρημάτων γύρω από το ύφος ως «Μαριανή απάντηση», η «Μαριανή παρουσία» μπορεί να εμφανίζεται ως ο τρόπος έκφρασης της εκπαιδευτικής μας απάντησης, τόσο ως ατόμων όσο και ως συνεχιστών μιας παράδοσης και μελών μιας πνευματικής κοινότητας, με δύο λόγια, ως μια προσωπική συμμετοχή στο χάρισμα που κληροδότησε ο Μαρκελλίνος Champagnat. Πρόκειται για μια παρουσία που διδάσκει με το παράδειγμα, που βασίζεται στην εμπιστοσύνη, στην ειλικρίνεια, στην αυθεντικότητα, που εμποτίζει το άτομο με αξίες, είτε μέσα από το λόγο είτε μέσα από τις στάσεις και τις συμπεριφορές. Για το Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος, ήταν εξ αρχής και παραμένει πάντοτε πολύ σαφές ότι **η παρουσία είναι θεμελιώδης**. Δηλαδή να στηρίζουμε τους νέους σε όλη τη διάρκεια της προσωπικής εσωτερικής και πνευματικής τους πορείας, να τους βοηθάμε, αν είναι δυνατόν, να **νιώσουν την κλήση τους στη ζωή**, να τους μεταδίδουμε την πεποίθηση ότι η πνευματική ζωή επισύρει **το ενδιαφέρον για τους άλλους και για την κοινότητα**. Κάθε νέος έχει το προσωπικό του προσόν· κανένας δεν είναι απόλυτα ίδιος με άλλον. Έτσι, ενώ άλλοι βαδίζουν ψάχνοντας, άλλοι προχωρούν με σταθερό βήμα, όλοι όμως πρέπει να ξέρουν ότι εμείς, ως Μαριανοί εκπαιδευτικοί, είμαστε μαζί τους και ότι τα ερωτήματα, οι προσδοκίες και οι ανησυχίες τους βρίσκουν σε εμάς μια **απάντηση Μαριανή, αποστολική, γεμάτη σεβασμό, σαφή και αναγνωρίσιμη αλλά και προσωπική**. Δεν υπάρχει ένας μοναδικός τρόπος να είμαστε παρόντες, διότι στις μέρες μας υπάρχουν πάμπολλοι τρόποι να ερχόμαστε σε επαφή με τους μαθητές μας. Ακόμα μια φορά, αυτό που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας εδώ είναι ο τρόπος της απάντησης, εν προκειμένω ο τρόπος δήλωσης της παρουσίας των εκπαιδευτικών στην πολύπλευρη ζωή των παιδιών και

⁷ Στην κυριολεξία « ανατροφή του παιδιού στην ολότητά του». Δείτε επίσης: L'éducation est l'art d'élever les enfants, ou, en d'autres termes, c'est l'ensemble des efforts méthodiques par lesquels on dirige le développement de toutes leurs facultés. Pour que ce développement soit complet, il doit s'occuper de la vie physique de l'enfant aussi bien que de sa nature intellectuelle et morale", dans *Guide des Écoles*. 1re partie, Chap I.

⁸ Institut des Frères Maristes (1999) *Mission éducative mariste. Un projet pour aujourd'hui*. CG Rome, p. 49 et ss.

⁹ Δείτε γι' αυτό το θέμα: Martínez Estaún, Antonio (2014), *Reflexiones para una fundamentación de la presencia marista*, Cuadernos Maristas, 32, FMS.

των νέων, η οποία ολοένα και περισσότερο απομακρύνεται από το σχολείο και βρίσκει άλλες ανοικτές οδούς επικοινωνίας, ειδικότερα ψηφιακές, που διαμορφώνουν ένα μεγάλο μέρος της σύγχρονης «νεανικής» τους κουλτούρας.

- **Εκπαιδευτικό ύφος βασισμένο στο ενδιαφέρον για το κάθε πρόσωπο και για τη διαφορετικότητα.** Το ενδιαφέρον για το πρόσωπο είναι από τις πρωταρχικές μέριμνες του Μαριανού τρόπου εκπαίδευσης : η αποδοχή κάθε παιδιού ή νέου στη μοναδικότητά του μέσα από την παρουσία και το διάλογο · η έμφαση **στο ενδιαφέρον και στη διακονία του συγκεκριμένου ανθρώπινου προσώπου** και των προβλημάτων του. Υπάρχουν ασφαλώς μαθητές προικισμένοι και εξάίρετοι, ως σπουδαστές και ως άτομα. Άλλοι, όπως μας προειδοποιούσε ήδη ο Μαρκελλίνος Champagnat, «είναι πιο στερημένοι από φυσικά προσόντα και αγαθά», αλλά είναι κι αυτοί «ευλογημένοι»¹⁰. Σε κάθε περίπτωση, και οι μεν και οι δε αξίζουν μια ζωή με πληρότητα. Το ενδιαφέρον για τη διαφορετικότητα και η εξατομίκευση τη εκπαίδευσης είναι το φυσικό αποτέλεσμα του γεγονότος ότι όλα τα ανθρώπινα όντα είναι ίσα και μοναδικά. Ως άτομα, έχουμε όλοι μας όρια και δυνατότητες και μέσα από την αναγνώρισή τους προκύπτει η δυνατότητα της ατομικής δημιουργικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι εύκολο να καταλάβουμε τα λόγια του Μαρκελλίνου, όταν υποστήριζε ότι, **για να εκπαιδεύσουμε τα παιδιά, πρέπει να τα αγαπάμε και να τα αγαπάμε όλα εξίσου** ¹¹.

– **Εκπαιδευτικό ύφος που ευνοεί το οικογενειακό πνεύμα και το πνεύμα της κοινότητας με την ευρεία έννοια του όρου.** Η Μαριανή εκπαίδευση, ενταγμένη σε μια σταθερή παράδοση, δεν είχε την αρχή της σε μια πολύ ιδιαίτερη εκπαιδευτική φιλοσοφία ή σε κάποια μεγάλη παιδαγωγική θεωρία που δεν ήταν γνωστή, αλλά σε ένα ζωτικό στοιχείο, δηλαδή **στην πνευματικότητά της που τη μοιράζεται και τη βιώνει μια κοινότητα σαφώς αναγνωρίσιμη**¹². Μια κοινοτική πνοή που ενισχύεται από το οικογενειακό πνεύμα στις σχέσεις μεταξύ Αδελφών και Λαϊκών, μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Στο σχολικό περιβάλλον, σε αρμονία με το Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος, ευνοούμε το να νιώθουν όλοι σαν στο σπίτι τους, δίνοντας προτεραιότητα στο πνεύμα υποδοχής και αποδοχής, προκειμένου όλοι να αισθάνονται ότι αξιοποιούνται και αναγνωρίζονται, για να μπορούν να συγκροτήσουν μια εκπαιδευτική κοινότητα. Αυτή η μορφή σχέσης έγινε ένα από τα χαρακτηριστικά του τρόπου να είμαστε Μαριανοί¹³. Το οικογενειακό πνεύμα, στο πλαίσιο της πνευματικής εκπαιδευτικής κοινότητας, είναι **η έκφραση της παιδαγωγικής της αγάπης και το αδελφικό και οικογενειακό κλίμα**, που πρέπει να επικρατεί στα Μαριανά Εκπαιδευτικά Έργα.

- **Εκπαιδευτικό ύφος που ενθαρρύνει την αγάπη για την εργασία και επιδιώκει να είναι πρακτικό και καινοτόμο.** Στενά συνδεδεμένο με το παράδειγμα του πρακτικού και συγκεκριμένου Χριστιανισμού που πρέσβευε ο Champagnat, μπορεί να αναγνωρισθεί στη σύζευξη των δύο εννοιών, κάτι που προσδίδει μια νέα διάσταση στο Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος. Η εφαρμογή στην εργασία, η εκτέλεση αυτού που πρέπει κάθε στιγμή, η δέσμευση, αυτά μας οδηγούν σε αυτή την **πραγματιστική άποψη της αγάπης για την εργασία**, που ανταποκρίνεται στις εκάστοτε ανάγκες. Δίνοντας την προτεραιότητα στην εκπαίδευση των παιδιών και των νέων, όπως έκανε ο Μαρκελλίνος, πρέπει να έχουμε ένα παιδαγωγικό πνεύμα πρακτικό και καινοτόμο, που προϋποθέτει **πρωτοβουλία και απόφαση να βρίσκουμε δημιουργικές και καινοτόμες απαντήσεις** στις ανάγκες τους. Το Μαριανό ύφος της αγάπης για την εργασία, που βρίσκει εφαρμογή τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στα υποκείμενα της εκπαίδευσης, είναι επίσης μια επιπλέον έκφραση του πνεύματος της απλότητας, της φροντίδας για τη λεπτομέρεια της κάθε στιγμής. Με την **παιδαγωγική της εργασίας, της προσπάθειας και της επιμονής**, ευνοούμε στους νέους μια ισορροπημένη ηθική συνείδηση και σταθερές αξίες, στις οποίες θα θεμελιώσουν τη ζωή τους. Με την ίδια

¹⁰ Furet, Jean-Baptiste. *Vie de Joseph-Benoît-Marcellin Champagnat 1789 –1840*, p. 519. <http://www.champagnat.org/510.php?a=1a&id=2709>

¹¹ Ibid. p 550.

¹² Green, Michael (2014). *La educación Marista desde 1993: Su vitalidad y su potencial para la creación de una nueva realidad*. PUCPR, p. 8

¹³ Institut des Frères Maristes (2007). *L'eau du Rocher, Spiritualité mariste qui jaillit de la tradition de Marcellin Champagnat*. C G Rome, p. 30-32.

ευκαιρία, συμβάλλουμε στη διαμόρφωση της βούλησής τους και, συγχρόνως, γινόμαστε ένας ισχυρός παράγοντας για την προσωπική τους πραγμάτωση και γνώση.

- **Εκπαιδευτικό ύφος βασισμένο σε παγκόσμιες αξίες σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπεύθυνης συνείδησης, αλληλεγγύης, συνεργασίας και συμμετοχής στα κοινά.** Η Μαριανή εκπαίδευση δεν επιδιώκει μόνο να μορφώνει αλλά και να μεταμορφώνει. Το περιβάλλον έχει αλλάξει εντελώς, αλλά τα παρακάτω λόγια εξακολουθούν να ισχύουν: **πρέπει να εκπαιδεύουμε τα παιδιά, ώστε να γίνουν καλοί χριστιανοί και έντιμοι πολίτες.** Ξεκινώντας από ένα ανθρωπιστικό και χριστιανικό όραμα, ευνοούμε μια εκπαίδευση στις αξίες δίνοντας έμφαση στην ελευθερία, στην κριτική σκέψη, στη συμβίωση και στην αλληλεγγύη. Το να εκπαιδεύουμε καλούς χριστιανούς σημαίνει να ενισχύουμε τη **μεταμορφωτική παρουσία στην κοινωνία**, προκειμένου αυτή να γίνει πιο ανθρώπινη και πιο δίκαιη. Με αυτό το νόημα, το Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος, διατηρώντας τη μοναδικότητά του, δείχνει μια σαφή **τάση διεθνισμού και κοσμοπολιτισμού.** Η τριπλή παράδοση, στην οποία έχουμε ήδη αναφερθεί, και μια παράδοση θεμελιωμένη γερά σε μια διεθνιστική θεώρηση της ηθικής και των δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου. Η Μαριανή απάντηση είναι εν προκειμένω – όπως η χριστιανική απάντηση, όπως η απάντηση αυτού που πιστεύει στα παγκόσμια δικαιώματα – μια σταθερή απάντηση που αντιτίθεται στη σκεπτικιστική και σχετικιστική, αν όχι μηδενιστική, παρέκκλιση ενός σημαντικού μέρους της σκέψης και του πολιτισμού της Δύσης. Από την άλλη πλευρά, η Μαριανή παρουσία στον κόσμο ευνοεί μια ανοικτή και κοσμοπολιτική στάση, που συνδυάζει την ποικιλία και τον πλουραλισμό με το σεβασμό των απaráβατων δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου.

3.- ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΙΑΝΟ ΥΦΟΣ : ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΜΟΛΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΟ ΦΥΓΟΚΕΝΤΡΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ

Θα μπορούσαμε να βρούμε αναφορές στο Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος σε πολλά κείμενα του Τάγματος, αλλά, αν θέλουμε να δηλώσουμε την ιστορική σημασία ενός από αυτά, πρέπει αναμφίβολα να μιλήσουμε για τον Οδηγό των Σχολείων (Guide des Écoles)¹⁴. Η στερέωση και η εξάπλωση του Τάγματος, το ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό του σχέδιο, επέβαλαν μια στρατηγική παιδαγωγικής ομοιομορφίας των σχολείων των *Μικρών Αδελφών της Παναγίας*. Η επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στη μοναδικότητα των σχολείων, με τα οποία είχε κερδίσει το σεβασμό της αγροτικής κοινωνίας της Γαλλίας, το τεράστιο βάρος της μεθοδολογίας που είχε κληρονομηθεί από τους *Αδελφούς των Χριστιανικών Σχολείων*, καθώς και η ανάγκη να δοθεί μεθοδολογική σταθερότητα στο εκπαιδευτικό σχέδιο, όλα αυτά βάρυναν στη σύνταξη του παιδαγωγικού κειμένου που παρουσιάστηκε με τη μορφή οδηγού προσανατολισμού.

Ωστόσο, αυτό που ήταν ουσιαστικό στα 1853, έπαψε να είναι με το πέρασμα των χρόνων. Πρέπει να αναρωτηθούμε αν ένα τέτοιο παιδαγωγικό κείμενο, όπως ο *Οδηγός των Σχολείων*, διατηρεί το νόημά του στο διεθνές περιβάλλον του Τάγματος και στη **νέα εποχή της πληροφορίας και του μεγάλης αύξησης των παιδαγωγικών μεθόδων και πρακτικών.** Οι διαφορετικές πραγματικότητες του Τάγματος συντέλεσαν ώστε κάποιες εσωτερικές μορφές διοίκησης έμειναν ξεπερασμένες· ενώ ήταν έγκυρες στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, δεν ήταν πλέον απέναντι στις προκλήσεις του 20^{ου} και του 21^{ου} αιώνα. Ορισμένες παιδαγωγικές εντολές, που έπρεπε και πρέπει να αντιμετωπίσουν τις ποικίλες πολιτιστικές, τεχνολογικές και μεθοδολογικές μεταβολές, δεν έμειναν στο περιθώριο αυτών των αλλαγών. Και παρ' όλα αυτά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι μια επιτυχία του *Οδηγού των Σχολείων* ήταν ότι έδωσε **ομοιομορφία στο έργο των Μαριανών παιδαγωγών** χαρίζοντας συνάφεια, δύναμη και ένα ιδιαίτερο ύφος στη Μαριανή παιδαγωγική, όπου κι αν αυτή ασκείται¹⁵. Στις μέρες μας, οι μέθοδοι πολλαπλασιάστηκαν, ενώ οι διενέξεις και οι παιδαγωγικές διαμάχες δεν έχουν σταματήσει να αυξάνονται.

Παρά τις μεταβαλλόμενες συνθήκες, οφείλουμε στο κείμενο που ονομάζεται *Οδηγός του Δασκάλου* ένα μεγάλο μέρος του παιδαγωγικού μας ύφους καθώς και την εκπαιδευτική επιτυχία στις μέρες μας, διότι, χάρη σε αυτόν, οι Μαριανοί παιδαγωγοί στερέωσαν έναν τύπο εκπαίδευσης, με μια σαφή ταυτότητα, που υπήρξε σημείο αναφοράς για τους γονείς και για την κοινωνία γενικότερα, ως μια πρόταση για όσους επιθυμούσαν μια ολοκληρωμένη

¹⁴ Voir Farneda, Danilo (1994). *Guide de Écoles 1817-1853. Estudio Histórico-crítico*. Cahiers Maristes, nº 5.

¹⁵ Moral, Juan. J. *La vitalidad del paradigma educativo marista (1840-1933)*. PUCPR, 2012. p. 165.

εκπαίδευση των παιδιών, και που φέρει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία προκύπτουν από την αναλλοίωτη Μαριανή πνευματικότητα και γίνονται εκπαιδευτική παράδοση.

Επομένως, αν στις αρχές του Τάγματος δημιουργήθηκε **ένα κίνημα συγκεντρωτισμού**, επιβεβαίωσης του ιδιαίτερου παιδαγωγικού και μεθοδολογικού χαρακτήρα ξεκινώντας από ένα βασικό κείμενο, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι με το πέρασμα του 20^{ου} αιώνα και την είσοδο του 21^{ου} σχηματίστηκε ένα κίνημα απομάκρυνσης από το κείμενο αυτό, που αναζητεί έξω από αυτό άλλα στοιχεία ικανά να μετριάσουν όσα έμειναν ξεπερασμένα ή να αλλάξουν τη λειτουργικότητά του. Λαμβανομένης υπόψη της ποικιλίας που υπάρχει διεθνώς στις μέρες μας, αναζητήσαμε τον τρόπο να εναρμονίσουμε τις ποικίλες πρακτικές γύρω από τον πυρήνα που συγκροτεί το Μαριανό εκπαιδευτικό ύφος.

Αν ένα μοναδικό κείμενο αποδεικνυόταν ανεπαρκές, αντίθετα ο συνδυασμός πολλαπλών στρατηγικών με την επεξεργασία κειμένων που χρησιμεύουν ως σημεία αναφοράς για τη συνέχιση του εκπαιδευτικού σχεδίου του Champagnat μπορούσε να είναι επαρκής. Ένα παράδειγμα αυτού του πολλαπλασιασμού στρατηγικών είναι **το Σχέδιο της Μαριανής Εκπαιδευτικής Αποστολής** (1998), το οποίο αποδεικνύεται ένα δοκίμιο παγκοσμιότητας, σύνδεσης με το πνεύμα του *Οδηγού των Σχολείων* προς μια εκπαιδευτική πραγματικότητα διεθνή. Ένα άλλο παράδειγμα μας δίνεται από τις συνεργασίες του Παγκόσμιου Συνεδρίου της Μαριανής Αποστολής στο Mendès στα 2007 και στο Nairobi το 2014. Άλλα προγράμματα πάνω στη Συνεργατική Μαριανή Αποστολή, που προσφέρονται σε επαρχιακό και διεπαρχιακό επίπεδο, συμβάλλουν στον προσανατολισμό και στη διατήρηση της ταυτότητάς μας, δείχνοντας τα βασικά της χαρακτηριστικά, τους «γαλαξίες αξιών» και τις στάσεις που προβάλλονται στα εκπαιδευτικά κέντρα και στις ανανεωμένες παιδαγωγικές μεθόδους. Η συνέπεια αυτής της διπλής κίνησης κεντρομόλου – φυγοκέντρου είναι μια νέα αναζήτηση ενοποίησης αλλά με βάση ένα κείμενο – πλαίσιο, το οποίο, παράλληλα με την άνθιση των ανερχόμενων παιδαγωγικών μεθοδολογιών, κατευθύνει αυτό που η Μαριανή πνευματική και εκπαιδευτική κοινότητα θεωρεί ότι είναι παγκόσμιο και συνάδει με την αποστολή, το χάρισμα και την παράδοση του Τάγματος.

4.-ΜΑΡΙΑΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΦΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ: ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Ο πρωταρχικός στόχος και η αιτία του Μαριανού εκπαιδευτικού έργου και του ύφους του είναι η ευαγγελική και ολοκληρωμένη μόρφωση του ατόμου. Με τη διάρθρωση **μιας ήδη στερεής μεθοδολογίας και με το ενδιαφέρον για τις εμφανιζόμενες μεθοδολογίες**, επιθυμούμε να ευνοήσουμε τη μαθησιακή προετοιμασία των παιδιών και των νέων και, συγχρόνως, τη συναισθηματική και την κοινωνική τους νοημοσύνη, την επίγνωση των ιδιαιτεροτήτων και των ικανοτήτων τους, τις δυνατότητές τους στο πλαίσιο μιας ομαδικής εργασίας, καθώς και ένα περιβάλλον ευελιξίας και προσαρμοστικότητας, για να αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες. Η Μαριανή παιδαγωγική έχει την ευθύνη να προετοιμάζει τους μαθητές μας από πλευράς ακαδημαϊκής, νοητικής και συναισθηματικής, προκειμένου να αναπτύξουν την επαγγελματική τους κλήση.

Σε έναν κόσμο ολοένα και περισσότερο περίπλοκο και διασπασμένο σε εξειδικευμένες επιστήμες, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι σκοπός της Μαριανής εκπαίδευσης παραμένει η διαμόρφωση του προσώπου και ότι, πέρα από τα όρια μεταξύ των επιστημών, πρέπει να στηρίζουμε τους μαθητές μας στο δρόμο της πνευματικής και ανθρώπινης ανέλιξής τους. Η μεγάλη αύξηση των μεθοδολογικών προτάσεων και η σύνδεση με τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας απαιτεί νέες προσεγγίσεις και προσαρμογές. Με ορθή κρίση, με αυστηρότητα και, συγχρόνως, με μια πολιτική επιστημολογικής σύνεσης, οι Μαριανοί δεν αποφεύγουν τη συζήτηση σε θέματα παιδαγωγικά και μεθοδολογικά. Αντίθετα, πάντοτε στο μέτρο του δυνατού και ανάλογα με τις διαφορετικές συνθήκες, ενισχύουμε την καινοτομία και την αναζήτηση της καλύτερης εκπαιδευτικής απάντησης.

Από πλευράς παιδαγωγικής, υπάρχουν αλλαγές που δεν θα μπορούσαμε να αναβάλουμε. Ούτε ξεκινώντας από μια φοβία για την τεχνολογία ούτε εφαρμόζοντας την τεχνολογία ως πανάκεια σε όλα τα τεχνικά προβλήματα, δεν μπορούμε να αγνοούμε τις ατέλειωτες μεθοδολογικές προτάσεις, που συνδέονται ή όχι με τις νέες τεχνολογίες. Άλλο θέμα προς εξέταση είναι πώς θα αποφύγουμε τις τεχνολογικές ανισότητες ή πώς θα προσαρμοστούμε σε κάθε ιδιαίτερη

περίσταση. Πάντως, ο κόσμος της εκπαίδευσης αλλάζει και θα συνεχίσει να εξελίσσεται. **Το απλό γεγονός να υπάρχουν πολλοί οδηγοί για την εκπαίδευση δεν σημαίνει ότι υπάρχει ήδη ένας οδηγός για την εκπαίδευση.** Με αυτό το νόημα, το ύφος έχει να κάνει με μια συνεχή νοοτροπία προόδου και καινοτομίας. Αντίθετα, υπάρχει ένας ξεχωριστός χαρακτήρας, ένα ιδιαίτερο ύφος σε εναρμόνιση με το χάρισμα του Τάγματος, το οποίο πρέπει οπωσδήποτε να διατηρηθεί.

Η ολιστική εκπαίδευση του προσώπου, η εκπαίδευση στην εσωτερικότητα, η προσθήκη της πνευματικής νοημοσύνης στις πολλές μορφές νοημοσύνης, η στήριξη με την προσωπική παρουσία της ανάπτυξης του κάθε παιδιού ή νέου, η παρακολούθηση της ανθρώπινης και ακαδημαϊκής προόδου, η στήριξη της κλήσης κάθε προσώπου, η επίδειξη ενδιαφέροντος στους πιο στερημένους και σε όσους έχουν λιγότερες ευκαιρίες, το Μαριανό οικογενειακό πνεύμα, η εκπαίδευση, τελικά, καλών χριστιανών και έντιμων πολιτών: το να μαθαίνουμε να μαθαίνουμε και να ενεργούμε είναι απόλυτα συμβατό με το να μαθαίνουμε να ζούμε και να είμαστε μαζί.

Μπορούμε αναμφίβολα να ενισχύουμε την αριστεία, την καλλιέργεια κάθε ξεχωριστού ταλέντου, και να μην ξεχνάμε την εκπαίδευση με τον τρόπο της Καλής Μητέρας, την ανθρωπιστική εκπαίδευση, την εκπαίδευση στην ανάπτυξη, και να δίνουμε πάντοτε προτεραιότητα σε μια εκπαίδευση σε αρμονία με τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων και στην προστασία τους.

Η ιστορική αναθεώρηση των αλλαγών και των διάφορων περιόδων του Τάγματος από τις αρχές μέχρι τις μέρες μας¹⁶, μαρτυρεί με επιμονή **την «ανάγκη για νέο ξεκίνημα» και την υποχρέωση να είμαστε βαθιά δημιουργικοί, «να ανταποκρινόμαστε στις νέες ανάγκες»**¹⁷, σε κάθε πρόκληση που προκύπτει από την εξέλιξη της ιστορίας. Η βίωση της τωρινής στιγμής μπορεί να προκαλέσει, κάτω από την πίεση της «αμεσότητας», την απώλεια της παιδαγωγικής προοπτικής. Θα λέγαμε ότι η τελευταία είδηση, αυτή που βρίσκεται στην πρώτη σελίδα, πρέπει να είναι η πιο σημαντική, αυτό που είναι οριστικό, και τρέχουμε μετά από κάθε νέο στόχο σαν να έπρεπε να είναι ο τελευταίος.

Η σταθερότητα και η ασφάλεια του να αποτελούμε μέρος μιας παράδοσης θεμελιωμένης στην αρχή της πριν από δύο αιώνες και στις διαδοχικές προσαρμογές στην πραγματικότητα, δίνει στην εκπαιδευτική κοινότητα του Τάγματος την προνομιούχο θέση, από την οποία μπορούμε να συνεχίσουμε να προσφέρουμε ελκυστικές καινοτόμες απαντήσεις, χωρίς ωστόσο να παύουμε να είμαστε ουσιαστικά Μαριανοί.

¹⁶ Per a una perspectiva cronològica dels "fets maristes", veure la singular i preciosa obra: Ronzon, Jean (Coordinateur), (2010) *Chronologie mariste*, FMS Studia n° 1, Roma.

¹⁷ Veure les paraules del Gmà. Emili Turú, "2017: Un nou començament". "a <http://www.champagnat.org/400.php?a=7a&n=3271&cerca=nuevo%20comienzo>